Faktatextsamtal i grupp

PASSLÄNGD	GRUPP	FREKVENS	INNEHÅLL
40 minuter	**Två till åtta elever**	**Två pass i veckan i åtta veckor**	**En faktatext i veckan**

SÅ FUNGERAR INSATSEN

Gruppen läser en faktatext i veckan, ett avsnitt i taget. Eleverna stryker under det som skaver, ni reder ut det, och gruppen skriver avsnittets kärna på en post-it-lapp, med högst tio ord.

Varje text har två pass: läspasset och modellpasset. I modellpasset lägger gruppen lapparna i veckans modell, skriver dit textens ord för sambanden och svarar på textens fråga. Var och en säger sin sak till den bredvid innan någon säger den till gruppen.

TRE SAKER ATT HÅLLA FAST VID

Kärnan är gruppens. Eleverna säger den med egna ord innan de skriver.

Fråga hellre än förklara. ”Var skavde det?” ”Var står det?”

Det som skaver är textens sak. Den som stannar har gjort det en god läsare gör.

ARBETSFORM

Gemensamt (frågan, bilderna och orden) → i par (läser, prövar kortets sätt och säger kärnan) → gemensamt (post-it-lapparna i följd)

LÄSPASSET I TRE DELAR

DEL	EXEMPELFRASER
1 · Förbered Frågan, bilderna och orden	*”Vad tror ni?”* *”Vad ser ni på bilderna?”*
2 · Läs och fånga Ett avsnitt i taget, i fyra steg	*Läs: ”Stryk under det som skaver.”* *Red ut: ”Var skavde det?” ”Var i bilden är vi nu?”* *Kärnan: ”Vem eller vad? Vad är det viktigaste om det?”* *Lappen: ”Hur hänger det ihop med det vi läste innan?”*
3 · Avsluta Lapparna i följd	*”Vet vi mer nu?”*

> När det skaver: läs om, leta efter en ledtråd, dela ordet och fråga en kamrat. Sist förklarar du kort.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp/lathund

Läspasset med Vattenplaneten

GRUPPEN · FYRA ELEVER I ÅK 5 · NIVÅN BAS · VECKA 1

Vattenplaneten

Texten ligger nedvänd. Läraren läser textens fråga: hur många av hundra hinkar vatten kan vi dricka ur? Alla gissar i par: femtio, tjugo, tio och åttio.

Läraren läser det första avsnittet högt och tänker högt: var det skaver, vem eller vad avsnittet handlar om och det viktigaste om det. Läraren skriver den första post-it-lappen.

Paren läser nästa avsnitt. *”Var skavde det?”* Hugos kärna är *”Sötvatten är inte sött”*. Läraren frågar var det mesta sötvattnet finns, och Amina säger: *”Det mesta sötvattnet är fruset.”* Hugo väljer Aminas kärna, och gruppen skriver lappen.

De två sista avsnitten går likadant. Sist läser Amina de fyra lapparna, och Hugo ändrar sin gissning till en hink.

DET JAG FÖRBERETT Läst texten och lärarens sida. Orden före läsningen är sötvatten och grundvatten. I avsnitt 1 lockar 71 procent, och kärnan behöver ha med ”nästan allt vatten” och salt.

KLAR TIDIGT Paret skriver på textens baksida en fråga som avsnittet svarar på.

LÄSPASSET PÅ 40 MINUTER

TID	VAD HÄNDER
Före	**Förberedelse** Läs texten och lärarens sida. Lägg fram texterna, pennor, post-it-lappar, kortet När det skaver och bladet Kärnorna.
0–5	**1 · Förbered** Läs textens fråga med texten nedvänd. Alla gissar. Se på bilderna och rubrikerna, och red ut orden.
5–35	**2 · Läs och fånga** Avsnitt 1 läser du (sex minuter), paren de andra (omkring åtta var). Läs: paret stryker under. Red ut: paret med kortet, sedan gruppen. Kärnan: alla ringar in vem eller vad och säger kärnan i paret, sedan gruppen. Lappen: gruppen.
35–40	**3 · Avsluta** En elev läser lapparna i följd. Var och en säger till den bredvid vad hen tror nu. ”Vet vi mer nu?”

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp/lathund

Modellpasset, modellerna och veckorna

TEXTENS ANDRA PASS · POST-IT-LAPPARNA BLIR EN BILD AV HELA TEXTEN

MODELLPASSET I FEM DELAR

Minut och del	Det ni gör
0–6 · Fördjupningen	En elev läser lapparna, du läser fördjupningen, och gruppen skriver den femte lappen
6–18 · Modellen	Du visar exemplet om skolan (vecka 1–5). Gruppen lägger lapparna: ”Var hör den här lappen hemma?”
18–23 · Orden	Paren skriver textens ord i flikarna: ”Vilket ord i texten visar det?”
23–33 · Svaret	Var och en återger texten ur modellen, skriver svaret och läser det för den bredvid
33–40 · Samtala	Rutan Visste du att: ”Håller svaret utan den?” ”Skrev författaren tydligt, eller saknas något?”

VECKA FÖR VECKA

Vecka	Det som är nytt
1	Du tänker högt och lägger den första lappen
2	Du tänker högt. Gruppen prövar en känd modell
3–4	Två elever i taget har jobbkorten, från avsnitt 2
5	De med jobbkorten leder det sista avsnittet
6	Klassens text. Du tänker högt och väljer modell
7–8	De med jobbkorten leder. Gruppen väljer modell

DE FEM MODELLERNA

Modellens fråga	Modellen	Textens ord
Vad beskriver texten, och vilka delar har det?	Tankekartan	den största, en annan del, också
Vad händer, och i vilken ordning?	Tidslinjen	först, sedan, till sist
Vilka två saker jämförs, och vad är lika och vad är olika?	Venndiagrammet	båda, medan, men
Vad händer, och vad leder det till?	Kedjan	därför, det gör att, eftersom
Vad är problemet, och hur löses det?	Problem och lösning	problemet är, en lösning är

I vecka 2–5 prövar gruppen först en modell den kan: ”Passar den här? Varför inte?” I vecka 6–8 börjar passet med att var och en återger en gammal text ur en sparad modell. Klassens text har ingen fördjupning och ingen ruta Visste du att: låt gruppen välja en detalj att pröva.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp/lathund

Vad du behöver för ett faktatextsamtal

KRAV PÅ EGEN TEXT 1

Tydligt byggd

Det mesta av texten passar en av de fem modellerna

KRAV PÅ EGEN TEXT 2

Fyra avsnitt

Mellanrubriker, eller stycken att dela texten vid

KRAV PÅ EGEN TEXT 3

Något att reda ut

Ämnesord och samband som gruppen klarar med stöd

VAR MATERIALET FINNS

Texterna. Texterna i tre nivåer, med lärarens sida före varje.

Modellerna. Fem modeller, med ett exempel och tre blad var.

Bladen och korten. Kärnorna, När det skaver, Jobbkorten, Egen text och Kartläggningen.

Allt står under Texterna och materialet.

PÅ BORDET NÄR PASSET BÖRJAR

Veckans text, enkelsidig, en per elev	Pennor och post-it-lappar
Kortet När det skaver, ett per par	Bladet Kärnorna, på A3
I modellpasset: veckans modell på A3 och exemplet om skolan	Gruppens sparade modeller: en i vecka 2–5, alla fem i vecka 6–8

CHECKLISTA INFÖR PASSET

- ☐ Läst texten, lärarens sida och modellens sida.
- ☐ Kopierat texten enkelsidigt till varje elev.
- ☐ Läspasset: pennor, post-it-lappar, kortet När det skaver och bladet Kärnorna på A3.
- ☐ Modellpasset: veckans modell på A3, exemplet om skolan, elevernas texter och bladet Kärnorna med lapparna.
- ☐ Bestämt paren, och från vecka 3 vilka som börjar med jobbkorten.

UPPFÖLJNING

Före perioden: Kartläggningen, en kvart per elev. Den visar också nivån.

Varje vecka: Vad strök eleverna under, och hade kärnan det viktiga? Spara gruppens modell och svaren.

Efter åtta veckor: Kartläggningen igen med Björnens vinter. Jämför i protokollet.

Varje pass: Vad strök eleverna under, och hade kärnan med det viktiga?

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp/lathund